Nicoleta Mihai

„LIMBAJUL GUVERNAȚILOR” ÎNAINTE ŞI DUPĂ 1989

Printre diversele tipuri de limbaje politice, un loc aparte îl ocupă „limbajul guvernaților”. În general, limbajul politic este emis de guvernanți şi se adresează guvernaților. Dar comunicarea politică se realizează în ambele sensuri, inclusiv şi de la guvernați către guvernanți, ceea ce presupune existența unui limbaj propriu guvernaților. Acest tip de limbaj cuprinde atât conversațiile politice curente, cât şi ceea ce Henrieta Mitrea numeşte „folclor politic”, adică „strigături, bancuri, porecle, jocuri de cuvinte, argou, sloganuri şi antisloganuri”[1]. La aceste surse mai putem adăuga mitinguri, greve, diverse forme de protest, interviuri luate unor oameni obişnuiți de pe stradă, în care aceştia sunt solicitați să-şi exprime părerea asupra diferitelor evenimente sau probleme politice, diversele comentarii postate pe site-urile unor ziare ori bloguri. Acest tip de limbaj se caracterizează prin oralitate, accente satirice şi ironice. Într-o societate totalitară, el este un mijloc de rezistență la propagandă, în timp ce într-o societate democratică, reprezintă o modalitate de a sancționa distanța dintre promisiunile politicienilor şi realizările lor. Aceeaşi autoare, Henrieta Mitrea, îl consideră ca fiind „rezervorul opiniei publice în societate”, toate limbajele propagandistice fiind elaborate prin raportare la el. Este un tip de limbaj ideologic în accepțiunea rebouliană, parte a comunicării politice şi purtător al unei importante dimensiuni de coeziune socială. Autoarea îl consideră o alternativă pentru comunicarea prin mass-media, prin funcțiile sale critice şi prin contribuția la socializare[2].

I. „LIMBAJUL GUVERNAȚILOR” ÎNAINTE DE 1989

De multe ori s-a vorbit de existența într-o societate comunistă a două tipuri de limbaje. Pe de o parte, există limbajul oficial, rigid şi artificial, iar, pe de altă parte, limbajul comun, care se distanțează de primul prin fenomene precum ironie, jocuri de cuvinte, umor subtil.

1. Florin Abraham afirmă că, începând cu anii ’80, în societatea comunistă românească se formează o ideologie alternativă la cea oficială, „una populară”,

[1] Henrieta Mitrea, *Tipuri de limbaj politic*, în „Societate şi cultură”, nr. 4 (41), p. 39.
[2] *Ibidem*.

LR, LXII, nr. 1, p. 71–97, Bucureşti, 2013

BDD-A448 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 20:15:05 UTC)

conform căreia „activiştii de partid, elita politică a clasei muncitoare, sunt cei mai puțin competenți reprezentanți ai acesteia, iar liderii acestora, departe de a fi geniali, sunt sau nişte proşti de-a dreptul, sau nebuni". Această ideologie ia forma unei „literaturi" transmise oral, a cărei sursă nu poate fi identificată şi care imprimă o anumită presiune asupra elementelor active ale societății[3].

2. La rândul ei, Ioana Vintilă-Rădulescu arată că într-o societate totalitară, rezistența la limbajul comunist poate lua o formă pasivă, prin indiferența față de acesta, sau una activă, care poate să aibă diferite forme: parodierea unor elemente din limbajul comunist, umorul (*ceauşei* sau *decreței* erau numiți copiii care au venit pe lume în urma unui decret dat de N. Ceauşescu pentru interzicerea avorturilor), metafore şi parafrazări (înlocuitorul de cafea era numit *nechezol*, de la verbul *a necheza*), folosirea de porecle (*nea Nicu, coana Leana, Prințişorul*), jocuri de cuvinte şi rime[4].

3. O altă modalitate de parodiere specifică regimurilor totalitare este schimbarea semnificațiilor siglelor. De exemplu, sigla P.C. de la Partidul Comunist, era decodată în limbajul guvernaților prin „Prieteni şi Conexiuni", iar inițialele P.C.R. prin „Petrescu – Ceauşescu – şi rude"[5] sau, într-o altă versiune, „Pile – Cunoştințe – Relații".

4. În limbajul oficial era absolut obligatorie folosirea numelui întreg al lui Nicolae Ceauşescu, precedat de apelativul *tovarăşul* şi de toate funcțiile pe care acesta le deținea. Această modalitate era folosită, de altfel, pentru orice demnitar al statului român. În limbajul guvernaților toate aceste titluri erau omise, utilizându-se doar numele de familie, *Ceauşescu*, cu varianta la feminin, *Ceauşeasca*, specifică limbajului familiar pentru numele de familie terminate în *-escu*. Erau întâlnite uneori cu nuanțe ironice doar titlurile *tovarăşul* sau *tovarăşa* atunci când se vorbea despre Nicolae sau Elena Ceauşescu. De altfel, cele două apelative *tovarăşul* şi *tovarăşa* erau folosite uneori, cu nuanțe ironice, şi, în limbajul familiar, ca termeni de adresare.

5. Ironia poate să afecteze şi simbolurile puterii. Portretele lui N. Ceauşescu din instituții şi manualele şcolare, în care acesta apărea dintr-o parte, astfel încât nu

[3] Florin Abraham, *Semantica lozincilor revoluției române din decembrie 1989*, http://istorie.uab.ro/publicatii/colectia_bcss/bcss/26_abraham.pdf

[4] Ioana Vintilă-Rădulescu, *Die Sprache der Diktatur und der Post-Diktatur in Rumänien*, în Klaus Steinke (ed.), *Sprache der Diktaturen und der Diktatoren*, Universitätsverlag C. Winter, Heidelberg, 1995, 307-333.

[5] Mark Almond, *The Rise and the Fall of Nicolae and Elena Ceausescu*, Chapman, London, 1992, p. 75.

BDD-A448 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 20:15:05 UTC)

i se vedea decât o ureche, au făcut să circule formula „Ceauşescu într-o ureche” după expresia *a fi într-o ureche* „a fi nebun” sau au dat naştere unor scurte rime, sub forma unei ghicitori: *Cine şade pe perete/ Şi e numa-ntr-o ureche*. Acest fapt a determinat conducerea instituțiilor să le înlocuiască cu alte portrete în care se vedeau ambele urechi.

6. O altă modalitate de ironizare a guvernanților foarte răspândită într-o societate totalitară sunt bancurile. Alain Brossart arată că în fosta Uniune Sovietică antidotul la cultul lui Lenin sunt glumele şi anecdotele, în care imaginea lui Lenin este total schimbată față de cea prezentată de doctrina oficială. Ele ridiculizează megalomania şi cultul personalității, înfățişarea şi îmbrăcămintea lui Lenin, pronunțarea graseiată, dar nu stigmatizează acțiunile sale politice. Scopul lor nu este acela de a transmite un mesaj politic, ci de a crea un spațiu în care să circule „vorbirea adevărată”, cuvântul liber de orice constrângere, şi de a oferi o alternativă de comunicare la limbajul ideologic. Deşi sunt antisovietice şi îl înfățişează pe Lenin ca pe un „bufon”, anecdotele îl şi umanizează, prezentându-l cu un fel de bunăvoință şi compasiune, fiind diferite față de anecdotele despre Stalin. Acesta este prezentat ca „tiran”, „marele terorist”, în forme expresive foarte variate[6].

Şi în societatea comunistă românească circulau clandestin foarte multe bancuri despre fostul conducător al statului, Nicolae Ceauşescu şi despre soția lui. Prin aceste bancuri se ironizau, în special, incultura celor doi, cultul personalității, nepotismul.

7. Trebuie precizat că într-un sistem totalitar, toate aceste modalități de manifestare a limbajului guvernaților circulă doar clandestin, în limbajul oral, tipărirea lor fiind interzisă.

II. „LIMBAJUL GUVERNAȚILOR” DUPĂ 1989

După 1989 limbajul guvernaților apare, în general, din cauza nemulțumirilor cetățenilor față de deciziile politice sau față de un anumit om politic. Spre deosebire de o societate totalitară, unde acest tip de limbaj este interzis de putere, fiind unul clandestin şi oral, în țările cu o societate democrată el circulă liber, fiind de multe ori o creație a presei, în special a celei scrise, de unde se poate răspândi şi în limbajul vorbit. În multe din aceste țări există publicații care în paginile lor nu fac altceva decât să ironizeze vorbele politicienilor, diverse evenimente politice,

[6] Alain Brossart, ‹‹*Pauvre Lénine›› ou l'humour populaire soviétique*, în „Mots. Les langages du politique”, nr. 40, *Écoutes. Échos du politique*, 1994, p. 113–122.

BDD-A448 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 20:15:05 UTC)

diferite personalităţi etc. În presa românească o astfel de publicaţie este săptămânalul „Academia Caţavencu”. La aceasta se adaugă „Caţavencii” şi „Kamikaze”.

Însă limbajul guvernaţilor nu se întâlneşte doar în acest tip de periodice. El poate fi întâlnit şi în ziare extremiste, cum este „România Mare” (în ciuda faptului că este chiar organul de presă al unui partid politic, deci al guvernanţilor), dar şi în presa cotidiană. Există, de asemenea, diverse emisiuni de divertisment la posturile de televiziune particulare, care ironizează sau satirizează faptele şi declaraţiile politicienilor şi în care modalităţile de manifestare ale limbajului guvernaţilor (ironia, poreclele, jocurile de cuvinte, aluziile) sunt şi mai accentuate. La toate acestea se adaugă, mai recent, blogurile şi alte reţele de socializare, precum Facebook şi Twitter. În plus, foarte multe publicaţii permit cititorilor să-şi exprime părerea cu privire la un anumit articol. Astfel, cititorii postează pe bloguri sau pe variantele on-line ale revistelor diferite comentarii, despre care se poate vorbi ca despre un limbaj politic al guvernaţilor, uneori mult mai violent decât cel al politicienilor.

Răspândirea acestui tip de limbaj şi intrarea lui în legalitate fac ca şi modalităţile prin care el se manifestă să fie mult mai numeroase şi mai cunoscute de către publicul larg.

1. O modalitate de manifestare foarte frecventă este ironizarea unor fraze ale politicienilor sau a unor termeni folosiţi de aceştia. Cuvântul *emanaţie* folosit de Ion Iliescu pentru a desemna Frontul Salvării Naţionale în sintagma „emanaţie a Revoluţiei” a căpătat, prin intermediul presei, un sens ironic, iar alţi termeni, precum *emanat*, din aceeaşi familie de cuvinte, având şi ei o conotaţie ironică, devin o denumire peiorativă pentru Ion Iliescu şi pentru membrii PSD-ului: *Un partid liberal, reprezentat onorific de câţiva foşti turnători, bate palma cu* ***„emanaţia revoluţiei”*** (http://basescupresedinte.ro/tags/sov.html); *Românii resemnaţi deja au sentimentul că sunt blestemaţi să nu mai scape în veci de aceşti „social-democraţi” –* ***emanaţi ai „revoluţiei”*** (http://odaiadesus.ro/revo.htlm); ***„emanaţii revoluţiei”*** *din 1989 aveau drept element distinctiv faptul că NU participaseră la revoluţie* (Obs.Cult., nr. 515, 5 mart. 2010).

2. O a doua modalitate de manifestare a limbajului guvernanţilor este apariţia în presă a unor supranume politice sau porecle. Acestea pot să aibă o existenţă mai mult sau mai puţin efemeră ori să devină adevărate etichete pentru un om politic. Ele circulă doar în presă sau se pot răspândi şi în limbajul comun. Poreclele sunt fie cuvinte existente în limbă, în general substantive comune care devin proprii, fie creaţii personale, mai mult sau mai puţin răspândite, ale unor ziarişti. Aceste porecle pot să aibă diverse puncte de plecare: declaraţii de presă ale guvernanţilor,

BDD-A448 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 20:15:05 UTC)

greşelile de limbă ale acestora, anumite fapte, gafe ori greşeli comise de un om politic, aspectul fizic, pasiunile, anumite trăsături de caracter ale acestuia, sau pot să pornească de la o altă poreclă dată cel mai adesea de un adversar politic.

2.1. Porecla dată unui om politic poate avea drept punct de plecare o declarație făcută de un alt politician sau de o altă personalitate. Aceste porecle devin uneori etichete de care posesorul nu mai poate scăpa. Ele au la bază, în general, un substantiv comun care devine un substantiv propriu. Mircea Geoană s-a ales cu porecla *Prostănacul* în urma unei declarații a lui Ion Iliescu: „Mircea Geoană s-a purtat ca un prostănac între cele două tururi de scrutin ale prezidențialelor, când s-a dus prin țară şi a spus că UDMR va fi alături de PSD la guvernare" (Adev., 1 mart. 2005). Porecla a fost preluată de presă: *Preşedintele, **Prostănacul** şi SRI* („Ziua", 29 oct. 2007); ***Prostănacul** l-a ajutat pe preşedintele țării să se arate echidistant* („Ziua", 20 oct. 2007); *Ce căuta **Prostănacul** în America?* („Cațavencii", 11 nov. 2011); ***Prostănacul** s-a hotărât să schimbe macazul şi să treacă la UNPR* („Cațavencii", 11, nov. 2011); *L-am îngropat prea repede pe Geoană. „Prostănacul" are potențial!* (Evz.ro, 20 noi. 2011).

Tot Ion Iliescu îl caracterizează pe Adrian Năstase drept „arogant". Ca urmare, acestuia din urmă îi rămâne porecla *Arogantul*: ***Arogantul** bate Prostănacul* („Ziua", 7 mai 2006); ***Arogantul** este poftit afară până îşi rezolvă problemele cu justiția* („Ziua", 27 ian. 2006); ***Arogantul** dăunează grav reformei* (Cot., 17 sept. 2008); ***Arogantul** revine în forță. E radios.* (Cot., 17 sept. 2008); *„Prostănacul" şi „**Arogantul**" îşi dispută şefia PSD* (media.uno.ro, 25 dec. 2011); *Năstase de la **Arogantul** la Condamnatul* (www.arges-online.ro, 30 ian. 2012). Atunci când porecla este urmată de numele propriu Năstase, este greu de precizat dacă este vorba de poreclă sau de adjectiv: *Arogantul Năstase: Arogantul Năstase revine: vrea să fie preşedinte* (Ziare.com/, 25 feb. 2008).

Ziaristul Cristian Tudor Popescu îl numeşte pe Victor Hrebenciuc „guzgan rozaliu"[7]. Porecla este întâlnită ulterior în diverse publicații: *Guzganul Rozaliu face afaceri cinstite* („Gândul", 17 sept. 2008), *Deontologul Cristian Tudor Popescu recunoaşte că a lucrat sub influența „guzganului rozaliu"* („Curentul", 17 sept. 2008); *Cum a făcut „Guzganu' rozaliu" afaceri* („Gândul", 20 martie 2012).

[7] Ca o coincidență, în romanul *Caloianul* al lui Ion Lăncrănjan, personajul principal, scriitorul Al. Ghiță, vorbeşte despre Vlaicu, pe care îl numeşte „un guzgan contemporan" şi pe care îl caracterizează în felul următor: „După ‹‹eliberare›› cetățeanul acesta merge până la capăt pe un anumit drum, nu renunță la vechile lui idei, la convingerile lui pentru care şi suferă. [...] Dar asta e numai în aparență, fiindcă în realitate el a fost şi rămâne un guzgan mare, colosal, imens, care se guzgăneşte din ce în ce mai tare, pe măsură ce îmbătrâneşte, devine fioros pe dinăuntru, nu mai e capabil să cunoască niciun simțământ omenos, e din ce în ce mai gol şi mai sumbru, din ce în ce mai hapsân, aşa cum sunt toți oamenii de la o anumită vârstă în sus sau în jos, numai că el nu se hrăneşte cu alimente, el mănâncă suflete de oameni, suflete şi gânduri, le înfulecă fără milă, cu o satisfacție de fiară înrăită şi îmbătrânită." (Ion Lăncrănjan, *Caloianul*, Bucureşti, Editura Albatros, 1976, vol. I, p. 98).

BDD-A448 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 20:15:05 UTC)

Majoritatea acestor porecle sunt efemere şi sunt înțelese, în general, de cei care au fost martori la evenimente.

2.2. Foarte des, poreclele au ca punct de plecare greşeli făcute de politicieni, fie gramaticale, fie confuzii sau inexactități. Pornind de la aceste greşeli apar mai ales în presă anumite creații lexicale care au la bază transformarea unui substantiv comun într-unul propriu sau crearea unui termen nou cu conotații peiorative ori ironice.

2.2.1. Greşelile gramaticale ale politicienilor au drept consecință folosirea aceleiaşi greşeli de limbă, însă cu conotații ironice şi peiorative, transformarea acestei greşeli într-un nume propriu sau apariția unor deformări ale numelui propriu. Numeroasele greşeli gramaticale întâlnite în declarațiile sale i-au atras primarului Sectorului 5, Marian Vanghelie, mai multe porecle. Aşa este, de pildă, *Marean, primarele care este* sau *Almanahe*, ca urmare a declarației făcute de acesta pe 19 august 2007, în care folosea ca formă de plural a substantivului *almanah almanahe* în loc de *almanahuri*: „Am auzit nişte băieți simpatici de la anumite ministere pe la televizor şi-i trimit să se ducă la muncă sau să mai citească nişte almanahe". De asemenea, tot Marian Vanghelie, din cauza unor bâlbâieli în a denumi motorul de căutare Google, a fost numit *Goagăl*, *Gogăl* şi *Gagăl*, de unde a apărut în presă porecla *Mr. Goagăl*: *Oprescu a mers cu pretențiile atât de departe încât a cerut lui Ponta să susțină un contracandidat pentru Vanghelie la primăria de sector 5, în persoana lui Cătălin Stochiță, şi pe Dan Darabonț la 6, în locul lui Gabriel Mutu, considerat prea apropiat de edilul „Goagăl"* (Ev.Z., 20 sept. 2011); *Pentru pariori, au fost deja anunțate şi numele de ring al celor doi: „Manivela", respectiv „Mr. Goagăl"* („Ziua de Constanța", mart. 2010).

De foarte multe ironii a avut parte în presă şi fiica preşedintelui, Elena Băsescu, actual parlamentar european, din cauza numeroaselor greşeli gramaticale pe care le-a făcut în declarațiile sale, cea mai cunoscută fiind folosirea formei de plural „succesuri" în loc de „succese": *Elena Băsescu, o viață plină de succesuri* (Ev.z.ro, 7 mart. 2008); *Elena caută „succesuri" după rețeta Oprescu* (www.ziare.com/); *Băsescu la pătrat, dincolo de „succesuri" şi „nesimțire"* (www.ziare.com/). Se vorbeşte chiar de o modă lingvistică copiată după fiica preşedintelui: *Scriam nu cu mult timp în urmă că domnişoara Elena Băsescu, europarlamentarul nostru vajnic, va impune moda lingvistică în România. Acum, Elena Udrea este cea care o oficializează prin preluarea celebrelor „succesuri" într-un discurs. Mă îndoiesc că ar fi fost o greşală. Tot ce rosteşte Elena cea mică se transformă imediat în tezaur lingvistic şi este asumat de întreaga suflare politică de sorginte PDL-istă* (www.ziare.com/); *„Moda" lingvistică lansată de duduia Elena i-a contaminat şi pe mai marii ei pe linie de partid. Emil Boc vorbea zilele trecute la Iaşi de „permisuri" (în loc de „permise"), crezând că orice cuvânt care iese pe gură trebuie să fie încondeiat cu un „-uri" în coadă, pentru a purta marca*

BDD-A448 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 20:15:05 UTC)

„Băsescu”. Iată cu câtă rapiditate „editează” premierul cuvinte şi fraze, după cum chiar subalterna lui, fiica şefului cel mare, îl laudă la un congres al partidului (www.ziare.com/).

2.2.2. Confuziile sau inexactitățile unui politician pot să ducă la apariția unor creații lexicale noi formate din numele propriu al politicianului şi un substantiv comun. Astfel, fostul ministru al Educației, Cristian Adomniței, din cauza unei confuzii pe care acesta a făcut-o în legătură cu numărul de stele de pe drapelul Uniunii Europene, a primit porecla *Asteluței*, formată prin înlocuirea formei de genitiv-dativ a substantivului *domniță* cu forma de genitiv-dativ a substantivului *steluță*: *Se întâmplă în sistemul **Asteluței*** („Curentul”, 22 mai 2008); *De ce tace Cornea şi nu ia atitudine față de proiectul Legii învățământului, propus de **Asteluței*** (http://www.123urban.ro/def./); *Ministrul **Asteluței** a găsit vinovații pentru ratarea Bac-ului: sabotorii politici şi ... bubulii* („Şcoala Românească”, 12 iul. 2007); *Călin Popescu Tăriceanu rămâne premierul cu cele mai bune rezultate post-decembriste, iar în comparație cu guvernul Boc, guvernul său pare unul de superprofesioniști, în ciuda prestațiilor unor Adomniței (**Asteluței**), Vosganian şi ceilalți* („Cadran politic”, 19 apr. 2009); ***Asteluței** va fi candidatul FNL-ului la jilțul ocupat acum moldovineşte de bunelu Primirad* (www.topiasi.ro).

2.3. O altă modalitate de a ironiza faptele politicienilor are la bază fapte sau gafe comise de aceştia. Ele duc la apariția în presă fie a unor creații lexicale realizate prin transformarea unui substantiv comun într-un substantiv propriu ori prin deformarea numelui politicianului, fie a unor sintagme formate din doi sau mai mulți termeni în care intră numele, prenumele ori un diminutiv al prenumelui politicianului.

Calitatea de fost activist în Partidul Comunist i-a atras fostului preşedinte al României porecla de *Ilici: **Ilici Iliescu** a omorât mii de militari în termen la Revoluție, **Ilici Iliescu** a chemat minerii la Bucureşti în iunie 1990 pentru a crăpa capul studenților cu răngile* (www.gandul.info/); ***Ion Ilici Iliescu** uită faptul că, în anii ’90, alta îi era poziția pe acest subiect* (http://sareinochi.com/2012/01/18/ion-iliescu). În cel de-al doilea mandat al său, Ion Iliescu a devenit foarte împăciuitor, având mereu tendința de a da tuturor sfaturi, fapt ce i-a atras porecla *Bunicuța*: *Adică nu şi-ar dori mai mult decât să se ia, chipurile, la trântă cu **Bunicuța** şi cu Prostănacul* (Ev.Z., 12 dec. 2006); ***Bunicuța** i-a urat „multă” înțelepciune Prostănacului* („Gardianul”, 14 apr. 2007); ***Bunicuța** nu mai candidează, dar rămâne în politică* („Click”, 17 iul. 2008). Apelativul pătrunde şi în limbajul cetățenilor: *Mă îndoiesc, **măi dragă Bunicuțo,** că va protesta cineva*! comentează un cititor pe blog un articol despre Ion Iliescu, în care acesta, într-un interviu acordat unui ziarist de la BBC, afirma că „Dacă aş fi închis pentru Revoluție, ar protesta toată țara” (http://www. romanialibera. ro/a172844c/).

O serie întreagă de porecle au la bază diverse acuzații de corupție. După ce Adrian Năstase este învinuit în presă că ar deține şapte case, i se spune *Năstase*

BDD-A448 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 20:15:05 UTC)

şapte case. Fostul secretar general al guvernului, Şerban Mihăilescu, este numit în mass-media *Micki Şpagă* după ce a fost acuzat de luare de mită.

În urma accidentului de motocicletă pe care l-a avut, fostului premier, Călin Popescu-Tăriceanu, i se spune în presă *Motocicleanu*, substantiv creat prin compunere din *Motocicle-*, prima parte a cuvântului *motocicletă*, şi *-eanu*, sfârşitul numelui propriu *Tăriceanu*: ***Motocicleanu*** *va fi operat peste aproximativ trei luni* (Ev.Z., 28 iul. 2006).

În limba română, în perioada de început a comunismului, exista o modalitate asemănătoare de a crea cuvinte noi, foarte răspândită ca urmare a influenţei limbii ruse, prin alipirea silabelor iniţiale ale fiecărui cuvânt dintr-o sintagmă. Termeni precum *Comsomol, colhoz, sovhoz* erau frecvent întâlniţi. Noile creaţii din presa românească postdecembristă au la bază doar modelul. Spre deosebire de vechile creaţii lexicale, cele noi au o circulaţie mult mai restrânsă, o existenţă mult mai scurtă şi o conotaţie ironică. Fostul premier Călin Popescu-Tăriceanu s-a ales şi cu alte porecle, ca urmare a indeciziei lui: *Răzgândeanu, Slăbiceanu* sau *Moliceanu*, formate prin acelaşi mod de compunere din verbul *a se răzgândi*, respectiv din adjectivele *slab* şi *moale* şi terminaţia *-eanu* de la numele propriu *Tăriceanu*: *Liberalii l-au luat pe* ***Moliceanu*** *la rost* (Cot., 27 iun. 2006); *Dezamăgiţi de şeful* ***Moliceanu*** (Ev.Z., 15 sept. 2006); *Sper să aibă succes şi nădăjduiesc să-l înlăture de pe scena politică pe acest Călin Popescu Tăriceanu, căruia i s-ar potrivi mai bine patronimul „****Slăbiceanu****”, judecând acţiunile şi actele de guvernare pe care le girează* („Ziarul de Iaşi”, 21 noi. 2007).

După acelaşi model este creată şi porecla *Votcăroiu* pentru fostul premier şi preşedinte al Senatului, Nicolae Văcăroiu, din cauza unei presupuse „pasiuni” a acestuia pentru votcă. Porecla este formată prin compunere din cuvântul *votcă* şi ultima parte *-roiu* a numelui propriu *Văcăroiu*. La fel este creată porecla *Şpagaton* pentru fostul ministru al turismului, Dan Matei Agaton, din cuvântul *şpagă* şi ultima parte *-aton* a numelui propriu *Agaton*.

2.4. Caracteristicile fizice ale unor politicieni le atrag acestora diverse porecle. Ele pot să se prezinte sub forma unor creaţii lexicale noi, prin transformarea unui substantiv comun într-unul propriu, sau pot să fie termeni existenţi în limbă, folosiţi şi până acum tot ca porecle. Aşa sunt, de pildă, *Ţapul* (cu diferite grafii) pentru Emil Constantinescu, din cauza bărbii pe care o are acesta: *PNL a înghiţit AP. Cu alte cuvinte, Călin a mâncat* ***Tzapu*** (Acad.Caţ., 20 apr. 2008). La fel este şi *Bombonel* pentru Adrian Năstase, din cauza feţei rotunde a acestuia: ***Bombonel*** *e curajosul din spatele lui Geoană* (Acad.Caţ., 10 sept. 2008), *Consiliera lui* ***Bombonel*** *se mărită* („Atac”, 27 sept. 2008); ***Bombonel****, regalistu' lui Nea' Nelu* (http://www.ionutiancu.ro/2011/10/29/).

De asemenea, culoarea părului poate să stea la baza unor porecle. În cazul femeilor, mai ales părul blond este cel care dă naştere unor porecle pornind de la termenul „Blonda”. Aşa este de pildă porecla „Blonda de la primărie” sau „Blonda

BDD-A448 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 20:15:05 UTC)

de la Integrare", pentru directorul de investiții din Primăria Capitalei, Cristina Pârvulescu, care nu a fost învestită de Parlament ca ministru al integrării: ***Blonda de la primărie**, propusă şefă peste vile* (www. 9am.ro/stiri-revista-presei/); ***Blonda de la primărie** s-a făcut de cacao* (http: //ziare.zaraf.ro/); *„**Blonda de la Integrare**" vrea în parlament sub umbrela PDL* (www.ultimelestiri.ro/). Însă cele mai multe porecle care au la bază cuvântul *Blonda* sunt date fostului ministru al turismului şi fost consilier prezidențial, Elena Udrea: *„**Blonda**, chiorul şi piticul" invitați de Oprescu la primărie* (Cot., 6 iul. 2011); *Visul irealizabil al lui Băsescu: **Blonda Udrea**, primărița Bucureştiului* (http://mehedinti.einformatii.ro/stire/politica); *La primăria Râmnicului, Elena Udrea, **Blonda lui Cocoş** a ouat 5,2 milioane de euro* (www.voceavalcii.ro/); ***Fosta blondă de la Cotroceni** a dat cu subsemnatul la Galați* (http://nepasadegalati.wordpress.com/).

2.5. Anumite trăsături de caracter ale oamenilor politici duc la apariția unor porecle care îi asociază pe aceştia cu numele unor personaje cunoscute din filme, desene animate sau chiar din mitologie. Dacă în cazurile precedente, poreclele aveau o conotație de cele mai multe ori ironică sau chiar peiorativă, de data aceasta, porecla poate avea şi o conotație pozitivă, exprimând în general admirație pentru persoana politicianului.

Multe dintre aceste porecle revin preşedintelui Traian Băsescu: *Zeus*: ***Zeus**, Hayssam şi Cutia Pandorei* („Gardianul", 14 april. 2007); *Pedeliştii aşteaptă lumina de la **Zeus*** (Jurn.Naț., 17 sept. 2008); ***Zeus**, Bombonel şi Manivel, un serial de succes minim* („Gândul", 26 iun. 2008); *Un Boc ispăşitor pentru purificarea lui **Zeus*** („Gândul", 5 sept. 2008); *Acesta este ultimul lucru de care are nevoie un politician, fie el şi Traian Băsescu. Prea conştient de rolul şi chemarea sa, **Zeus** ar trebui să realizeze că uneori are nevoie de concediu* („Standard Bussiness", 17 sept. 2008); *Povestea abdicării lui Zeus. Băsescu, dispus să renunțe la doi ani de mandat în schimbul unui parlament unicameral cu 300 de aleşi* (www.ziare.com./ 3 iun. 2011).

Traian Băsescu a primit şi porecla *Captain Planet* chiar de la foştii colegi de partid, pentru că dădea ordine ca şi cum ar fi fost stăpânul planetei. Tot actualului preşedinte i se spune şi *Poppeye Marinarul*, poreclă pe care acesta se pare că o avea încă de când era căpitan de navă: ***Popeye Marinarul** ia lecții de greacă* (Rom.Lit., nr. 24, 2003); *Cine va fi preşedintele României: **Popeye marinarul**, Făt-Frumos sau Pinocchio?* (www.ziare.com/, 21 iul. 2009).

2.6. Poreclele pot să fie date de un alt politician. Acest gen de porecle au efectul cel mai mare, sunt cele mai durabile şi se răspândesc mult mai rapid decât celelalte în afara presei, în funcție de sau datorită prestigiului celui care le dă.

Într-o emisiune de la TVR, Traian Băsescu îl numeşte pe fostul preşedinte al statului, Ion Iliescu, „bătrânul edec", pe care îl acuză că vrea să mai facă acum la bătrânețe un ultim „pocinog". Porecla a fost preluată de alte publicații: *Asemenea catanei isterice rătăcite în depozitul cu dinamită **bătrânul edec** stalinist nu are gând mai intens decât să arunce în aer lumea* (Adev., 22 ian. 2007); *Ex-căpitanul*

BDD-A448 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 20:15:05 UTC)

*joacă, în mod paradoxal, rolul „**bătrânului edec**”, într-un spectacol năucitor al mârlăniei* (Adev., 23 sept. 2011); *„**Bătrânul edec**” Iliescu contra „autistul” Băsescu* (Adev.ro, 2 feb. 2012).

Un adevărat război al poreclelor a avut loc între preşedintele Traian Băsescu şi preşedintele de onoare al Partidului Conservator, Dan Voiculescu. Traian Băsescu îl numeşte într-o emisiune televizată pe Dan Voiculescu *Felix Motanul*, după numele de cod ca informator al fostei Securităţi, care este asociat cu un personaj din desenele animate. Porecla a fost preluată imediat de numeroase cotidiene: *Băsescu atacă „analiştii tonomat” ai lui **Felix Motanul*** (Ev.Z., 15 mart. 2008); ***Felix Motanul** la DNA* („Gândul”, 11 sept. 2008). Porecla suferă modificări şi încep să fie răspândite şi unele variante: ***Motanul Felix** minte mai rău ca Pinocchio* (Cot., 17 sept. 2008); *Sentinţa de a doua zi trebuie să fie favorabilă lui **Felix*** (Cot., 17 sept. 2008). La rândul său, Dan Voiculescu, într-o altă emisiune televizată de la Realitatea TV, îl numeşte pe preşedinte *Traian Pinocchio*, acuzându-l de faptul că minte atunci când îl face informator: „Traian Băsescu este un mare mincinos, poate cel mai mare din istorie... De astăzi, Traian Băsescu va fi pentru mine Traian Pinocchio.” (Realitatea TV, 25 febr. 2007). Porecla este întâlnită în unele ziare: ***Felix Motanul** l-a trimis pe **Traian Pinocchio** la Parchet* („Gardianul”, 2 mai 2007); *PC pune condiţii guvernului şi-l atacă pe **Traian Pinocchio*** („Gardianul de Prahova”, 17 sept. 2007); ***Dan Felix** se ceartă cu **Traian Pinocchio*** („Monitorul de Cluj”, 26 feb. 2007); ***Traian Pinocchio**, cred că până la ora asta i-a crescut nasu' până la poarta Casei Poporului!* (http://forum.softpedia.com/lofiversion/index.php/t787158.html, 24 iu, 2011).

3. O altă modalitate foarte răspândită de a critica sau de a ironiza vorbele ori faptele unui om politic este deformarea numelui acestuia. De multe ori se depăşeşc limitele unei simple critici, deoarece este atacată direct persoana, şi nu spusele sale. Rodica Zafiu identifică mai multe modalităţi de denigrare a unei persoane prin deformarea numelui, modalităţi pe care autoarea le consideră forme ale agresiunii simbolice. Deformarea numelui adversarilor politici este specifică unor publicaţii extremiste, de genul revistei *România Mare*, şi se realizează prin: deformare de tip calambur prin care un nume propriu este apropiat de unul comun, care îl motivează şi, în acelaşi timp, îl devalorizează, aceasta fiind şi forma cea mai agresivă a deformării numelui (*Aristide Gunoiu, Marko Belea*); înstrăinare, procedeu care presupune schimbarea grafiei unui nume, astfel încât să sugereze originea maghiară sau evreiască a acestuia (*Doyna Cornea-Yuhasz, Petrică Neulander* (după numele tatălui)*, Gelu Voicahn Voiculescu*); numirea unei persoane cu numele de familie înaintea prenumelui (*Munteanu Marian*)[8].

Există şi cazuri în care este deformat prenumele. În locul prenumelui *Traian* se foloseşte substantivul comun *tiran*, transformat în nume propriu, pentru a sugera

[8] Rodica Zafiu, *Limbaj şi politică*, Editura Universităţii Bucureşti, Bucureşti, 2007, p. 263–264.

BDD-A448 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 20:15:05 UTC)

autoritatea excesivă, aproape de tiranie a lui Traian Băsescu: ***Tiran Băsescu*** *loveşte din nou* (http://www.weegee.ro/tag/basescu); ***Tiran Băsescu*** *este pe Facebook. Pentru a lua legătura cu* ***Tiran*** *creaţi astăzi un cont Facebook* (http:// ro-ro.facebook.com/people/Tiran-Basescu/); *De când s-a născut* ***Tiran Băsescu****, una spune şi alta face* (http://ro.stiri.yahoo.com/).

Deformarea numelui propriu poate să apară şi prin transformarea acestuia în nume comun: *Cum a îngăduit despotul intern al partidului, în faţa căruia au încremenit la fuziune* ***fluturi, boci*** *şi* ***stolojani****, o aşa de periculoasă linguşeală a cadrelor?* (Acad.Caţ., 11 mai 2008); *Să fie zelul şi slugărnicia* ***bocilor***? (Acad.Caţ., 11 mai 2008). Substantivele comune astfel obţinute se declină sau primesc forme de plural, întocmai ca un substantiv comun obişnuit, fapt care accentuează nuanţa lor depreciativă.

4. În „limbajul guvernaților" din perioada posttotalitară, este foartă răspândită excluderea în presă a oricărei mărci de politeţe sau titulaturi oficiale înaintea numelui propriu al politicianului şi folosirea doar a numelui de familie. În limbajul comunist acest lucru era doar o modalitate folosită în limbajul comun, neoficial, în presă fiind absolut obligatorie folosirea apelativului *tovarăş*. În limbajul politic posttotalitar, folosirea doar a numelui de familie pentru a se face referire la un politician presupune demitizarea omului politic, transformarea acestuia într-o persoană obişnuită.

Uneori se ajunge până la depersonalizare, prin folosirea în locul numelor de familie a diverse pronume (*el*) sau apelative (*om, individ*): *Îmi cer scuze pentru limbaj, dar mi s-a urcat rău, rău de tot la cap* ***acest individ****. Deja e atât de trist* ***omu' ăsta****, încât devine comic şi hilar*. (http://www. weegee.ro/tag/basescu); ***Omu' ăsta*** *a fost şi primar în capitală mai bine de patru ani şi* ***el*** *nu ştie la ce sector este primar şeful lui de campanie şi ruda lui Videanu* (http://www.weegee.ro/ tag/basescu).

5. Numele de familie poate fi însoţit uneori de un alt substantiv, de cele mai multe ori cu sens ironic sau denigrator. Foarte des utilizat este apelativul *tovarăş*, în faţa numelui lui Ion Iliescu, pentru a face aluzie la trecutul comunist al acestuia. Acesta este folosit atât în presă, cât şi pe blogurile în care cetăţenii răspund articolelor: *Cine îl iubeşte pe* ***tovarăşul*** *Iliescu? ...* ***Tovarăşul*** *Iliescu îmbrăţişează minciuna, intoxicarea şi manipularea de presă*. (http://www.romanialibera. ro/a172844c/). Întâlnim uneori şi forma mai familiară, trunchiată *tovu*: *Cuvântul care declişeizează, pe marginea* ***tovului*** *Iliescu* (Acad.Caţ., 16 iun. 2010).

6. În limbajul guvernaților se întâlneşte destul de frecvent trunchierea numelui propriu al politicianului. Acest procedeu nu are întotdeauna scopul de a ironiza sau de a denigra un om politic, ci presupune şi un anumit grad de familiaritate a presei sau a alegătorilor cu politicianul. Cea mai frecventă este

BDD-A448 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 20:15:05 UTC)

abrevierea *Băse*, pentru Traian Băsescu, foarte răspândită şi în limbajul comun, nu numai în presă: *Pleşu, **Băse**, şi omleta intelectualistă* (Jurn.Naţ., 6 sept. 2008); ***Băse** e un personaj tragic, mai trist decât regele Lear* („Gândul", 17 sept. 2008); *La început a fost **Băse** şi **Băse** era simpatic* (Antena3.ro, 14 mart. 2008); ***Băse** – patron de hotel în Grecia* („Gândul", 26 iun. 2008); *Full-contact cu **Băse**. Poftiţi în cuşcă!* (Ev.Z., 27 ian. 2012); *Balada lui **Băse** marinarul, în viziunea viermilor şi ciumpalacilor din Piaţa Universităţii* (Jurn.Naţ.,12 feb. 2012). Pornind de la această formă trunchiată sunt formate compuse cu sens de superlativ, precum *Super Băse* (cu diferite grafii: *Super-Băse, SuperBăse*): ***Super-Băse** la Cluj* (www.napocanews.ro), sau se pot crea şi diminutive cu nuanţe ironice sau afective: *Ştiu că la nenea **Băselu** orice e posibil* (http://www.weegee.ro/tag/basescu).

Destul de frecventă este şi abrevierea *Stolo*, de la numele fostului premier Teodor Stolojan: *PD-L se răzvrăteşte împotriva lui **Stolo** la Buzău* (Cot., 19 dec. 2007), ***Stolo**, premierul trecutului* (Jurn.Naţ., 13 sept. 2008); ***Stolo**, un şef de guvern cu 12, 13, 15, 20 de ministere* („Gândul", 13 sept. 2008); ***Stolo** rămâne preferatul românilor ca premier* („Atac", 12 aug. 2008); ***Stolo** nu e solo* (http://www.stelian-tanase.ro/). Şi în cazul lui Theodor Stolojan întâlnim un compus format din adjectivul afectiv, *dragă* şi trunchierea *Stolo* de la Stolojan, pornind de la spusele lui Traian Băsescu. În acest caz, adjectivul *drag* îşi pierde nuanţa afectivă, pentru a căpăta una ironică, o conotaţie care se transmite de altfel întregului compus: *Băsescu şi **DragăStolo** – prima fotografie de campanie* (Cot., 15 noi. 2007); *Dacă **DragăStolo** va avea din nou probleme de sănătate, vor fi probleme!* (Realitatea.Net, 12 sept. 2008); *Caricatura zilei: **Dragă Stolo**,... ah, scuză-mă, Raed!* (http://www.infocurteadearges.ro/2012/01/18/).

Un alt politician care este numit deseori în presă prin trunchierea numelui este Victor Hrebenciuc, căruia i se spune *Hrebe*. De asemenea, numele fostului primar al Bacăului, Dumitru Sechelariu, era adesea trunchiat în presă, *Seche*. În aceste cazuri însă, porecla nu mai are o valoare afectivă, ci mai degrabă una peiorativă: *Când **Hrebe** nu va mai face şi desface guverne* (Blog, Realitatea.Net); *Cum l-a făcut **Hrebe** din nou premier pe Tăriceanu* (Cot., 4 apr. 2007); *Becali vrea ca **Hrebe** să joace la PNG* (Cot., 2 iul. 2007); *PSD joacă primăria capitalei pe cântecul lui **Hrebe** şi Năstase* (First News); *Grupul Seche-**Hrebe** vrea din nou şefia primăriei* (Ev.Z., 29 apr. 2008); *Hrebe se laudă că l-a lucrat pe Geoană* (www.ziare.com/, 3 feb. 2010); ***Hrebe** „a intrat" în familia Geoană* („Ziarul", 31 aug. 2011).

Uneori trunchierea se poate aplica unei porecle: *Bombo von Cornu* (Acad.Caţ., 14 febr. 2008), de la *Bombonel*.

7. De multe ori, în limbajul guvernaţilor, în locul numelui de familie este folosit prenumele politicianului. Nici această modalitate nu este întotdeauna una de ironizare. Astfel, întâlnim de multe ori utilizarea prenumelui *Traian* pentru Traian Băsescu: *Unde-i, **Traiane**, mapa Macovei?* (Jurn.Naţ., 13 ian. 2007); *Să nu vorbeşti de funie, **Traiane**!* (Rom.Lit., 5 iun. 2007); ***Traiane**, stai în banca ta!* („Azi",

BDD-A448 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 20:15:05 UTC)

8 iun. 2007); ***Traiane**, eşti cel mai bun!* (Ev.Z., 12 feb. 2008); ***Traiane**, zi ceva!* (http://voxpublica.realitatea.net/ 2 feb. 2010); ***Traiane** lasă-ne! Du-te pe insula Elena* (http://www.sitcom.ro/20/01/2012/); ***Traiane**, bazează-te pe mine!* („Cațavencii", 23 mart. 2012); *Călin* pentru Călin Popescu-Tăriceanu: ***Căline**, mai dă-le o sută de lei!* (Ev.Z., 5 oct. 2007); *Norica* pentru Norica Nicolai: ***Norica** şi nepoțica nu riscă nimic* (Cot., 27 apr. 2006); *Primul sondaj pe Cluj: Boc, Nicoară, **Norica** şi Dincu* („Ziua de Cluj", 22 feb. 2008); *Mătuşica **Norica** iertată exemplar* (Cot., 3 mai 2008). Folosirea prenumelui în locul numelui de familie dă impresia unui anumit grad de familiaritate cu omul politic şi presupune o demitizare a acestuia şi aducerea lui pe acelaşi plan cu un om obişnuit. Prenumele este de multe ori în cazul vocativ, ceea ce presupune o creştere şi mai mare a gradului de familiaritate, prin interpelarea directă adresată omului politic, locutorul situându-se pe o poziție de superioritate, cerând socoteală, admonestând sau criticând.

7.1. De multe ori se foloseşte un diminutiv al prenumelui, ceea ce sporeşte şi mai mult gradul de familiaritate față de omul politic. Acest lucru implică în acelaşi timp şi o anumită ironie şi o anumită superioritate față de politician (*Petrică, Victoraş, Bogdănel, Cosmy, Lavy, Lavinel, Lenuța*): ***Bogdănel** Olteanu, băiatul acela elegant şi fin care apare la televizor, dându-se drept preşedinte al Camerei Deputaților* (Acad.Cț., 15 iul. 2008); ***Cosmy** şi **Lavy** umăr la umăr* (Acad.Cț., 29 iul. 2008).

7.2. Gradul de familiaritate este şi mai accentuat prin folosirea în fața prenumelui politicianului a unui termen de adresare care poate să dobândească conotații ironice sau să aibă drept scop denigrarea persoanei. Foarte des utilizat este *nea,* sau *nenea: Lasă-ne un minut, **nea Traiane**!* („Monitorul de Neamț", 20 ian. 2007); ***Nea Traiane**, astăzi e ultima strigare* (Find Nero beta, 15 aug. 2008). Acest apelativ a fost utilizat de multe ori pentru a face referire la fostul preşedinte al României, Ion Iliescu, pentru care a devenit o adevărată poreclă *Nea Nelu* sau *Nea Nelu din Dealul Cotroceni: **Nea Nelu** a ieşit cu reputația de preşedinte destupat la cap* (Ev.Z., 4 dec. 2004); *Copilul adoptiv al lui **Nea Nelu*** (Adev., 19 mai 2007); ***Nea Nelu** e folosit ca paravan* (Cot., 3 iul. 2008); ***Nea Nelu Iliescu**, deşi are peste 80 de ani, se simte în fața microfoanelor ca la prima tinerețe* (http:// fermapolitica.ro/2011/12/10/); ***Nea Nelu** către Geoană: eşti un guşter flauşat* (de veste.ro, 10 sept. 2011).

8. O altă modalitate de a ironiza o anumită persoană este crearea unor derivate ironice sau peiorative, pornind de la numele propriu al unui politician (*iliescianism, iliescian, băsescianism*): *Sumo **iliescian*** (www.glumite.ro/); ***Băsescianismul**: o atitudine care sfidează Constituția, abuzând de slăbiciunile democrației* (http://www.acum.tv/); *Ilustrativ pentru această nefirească stare de fapt este apariția unui fenomen de factură social-politică împotriva căruia societatea românească nu a avut, şi nu are nici acum resurse interioare să lupte. L-am cunoscut în ultimii cincisprezece ani sub forma unei majorități zdrobitoare care a reuşit să impună şi să mențină în top pe scena politică un anume tip de conduită politică („**iliescianismul**"), reprezentată la nivel național de fostul*

BDD-A448 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 20:15:05 UTC)

nomenclaturist şi preşedinte al României, Ion Iliescu. (http://www.acum.tv/); *Astfel, dacă „**iliescianismul**” a ocultat cadrul constituțional prin mineriadele succesive care au terorizat România aproape un deceniu, respectiv prin instituționalizarea corupției ca pârghie de exercitare a puterii politice (periclitând astfel stabilitatea statului şi sănătatea corpului social), în ce priveşte „**băsescianismul**”, mijloacele de acțiune au fost şi sunt cu mult mai subtile* (http://www.acum.tv/).

9. Se întâlneşte uneori în „limbajul guvernaților” şi parafrazarea unor sloganuri electorale. De exemplu, sloganul lui Ion Iliescu *Un preşedinte pentru liniştea noastră* devine „Un preşedinte pentru neliniştea noastră”; sloganul preşedintelui Traian Băsescu *Să trăiți bine!* devine „Să trăieşti bine!”.

10. În „limbajul guvernaților”, un cuvânt poate să dobândească o altă conotație decât cea obişnuită. Astfel, Ion Iliescu, într-un discurs susținut în fața Consiliului Provizoriu de Uniune Națională a calificat drept „golani” şi „huligani” pe demonstranții din Piața Universității din perioada 15 martie – 22 iunie 1990, care protestau paşnic împotriva nemulțumirii cauzate de evoluția vieții politice. Drept urmare, pe zidurile Facultății de Arhitectură a fost întinsă o pancartă pe care scria *Facultatea de golani,* iar manifestanții s-au intitulat ei înşişi *golani* cu diferite variante: *golan de bine, golan de bună-credință, golan titrat, golan-elev, mini-golan, golan muncitor, golan arestat, golan alergic la roşu, golan cu două doctorate, golan meditator de fesenişti, golan cu opinii, mamă de golan*. În acest context, termenul îşi schimbă conotația din negativă în una pozitivă. Valoarea pozitivă este întărită în sintagme prin asocierea lui cu alți termeni pozitivi (*de bine, de bună-credință, muncitor*) sau cu termeni din domeniul intelectual, îndeosebi din învățământ (*titrat, elev, două doctorate, meditator, opinii*). Alți termeni cu conotații negative (*arestat*) sau neutri (*alergic*) capătă şi ei conotații pozitive, mai puțin evidente. Întreaga manifestație este denumită printr-un termen nou *golaniada*, creat de la *golan* cu sufixul *-iada*, după modelul *Daciada*.

La fel se întâmplă şi cu alte cuvinte care în limbajul comun au conotații negative. În cunoscutele versuri din *Imnul Golanilor* „Mai bine haimana decât trădător,/ Mai bine golan decât dictator,/ Mai bine huligan decât activist,/ Mai bine mort decât comunist!”, termenii *haimana, huligan,* care au în limbajul comun un sens negativ, primesc un sens pozitiv, la fel ca *golan,* prin punerea lor în antiteză cu alți termeni cu conotații negative (*trădător, dictator*) sau cu termeni care în limbajul politic postdecembrist îşi schimbă conotația din pozitivă în negativă (*activist, comunist*).

10.1. În „limbajul guvernaților” se întâlneşte uneori transformarea unui substantiv propriu cu sens neutru în injurie. Pe unul din afişele pentru salvarea localității Roşia Montană apare imaginea aurită a preşedintelui Traian Băsescu, iar în josul afişului este scris mare *Lingoule!*, folosit şi datorită asemănării cu cuvântul peiorativ *lingăule*.

BDD-A448 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 20:15:05 UTC)

11. Un rol important în „limbajul guvernaților" îl au sloganurile. Ele pot să apară ca urmare a nemulțumirilor populației şi sunt foarte întâlnite în manifestații sau demonstrații de protest. Forma lor variază de la cele mai simple la altele având o formă mult mai complicată. În primele zile ale Revoluției din decembrie 1989 s-a scandat *Jos Ceauşescu* şi *Jos comunismul*. Pe acelaşi model, în primii ani de după Revoluție, au apărut *Jos guvernul, Jos Iliescu*. Sloganurile sunt în general scurte, se prezintă sub formă rimată, de obicei conținând două versuri. Ele cuprind cuvinte destul de cunoscute, într-o exprimare simplă, astfel încât să fie reținute uşor şi scandate de toți participanții la demonstrație: *Guvernul Boc, bani ioc!* De asemenea, pot să apară expresii care au cauzat nemulțumirile populației sau nume proprii ale unor politicieni. Pe de altă parte, sloganul poate să includă termeni afectivi şi religioşi care stârnesc emotivitatea maselor şi accentuează tensiunea din timpul manifestațiilor, precum, *țară, Doamne*. În timpul manifestațiilor studențeşti din 16 martie – 22 iunie au fost scandate o serie de sloganuri: *Proclamația de la Timişoara, lege pentru toată țara; Apel din Timişoara, trezeşte, Doamne, țara; 16 – 22, cine-a tras în noi; Iliescu pentru noi este Ceauşescu II; Ceauşescu nu fi trist, Iliescu-i comunist; Adevărata emanație a Revoluției – Proclamația de la Timişoara*.

Sloganurile apar de cele mai multe ori ca urmare a nemulțumirii populației sau a unei categorii de oameni față de măsurile economice, politice ori sociale luate de guvern sau față de guvernanți: *Noi avem cupoane, Dar murim de foame; Iliescu judecat, Pentru sângele vărsat!, Cine-a stat cinci ani la ruşi Nu poate gândi ca Bush!, FSN, FSN, Du-te în URSS!* Mult mai rar apar din partea guvernaților şi sloganuri de susținere a guvernanților, ca răspuns la mitinguri de protest: *Iliescu nu ceda, Țara te va apăra!; Iliescu să fii tare, Cum a fost Ştefan cel Mare!; Iliescu nu ceda, Muncitorii toți te vrea!*

Sloganurile antiguvernamentale pot avea ca punct de plecare parafrazarea unor versuri celebre. La protestul funcționarilor publici din fața guvernului din 29 aprilie 2010 pe un banner se putea citi sloganul *Mai am un singur dor, De Boc nu vreau să mor*, după versurile lui Mihai Eminescu din poezia „Mai am un singur dor".

Altele au ca punct de plecare sloganurile din perioada comunistă: *Stima noastră şi Mândria, Boc, Băsescu, România*, parafrazând celebrul slogan din timpul guvernării lui Nicolae Ceauşescu „Stima noastră şi mândria, Ceauşescu, România!"

Alte sloganuri sunt constituite din adresări directe către oamenii politici: *Căline, Căline, Ia taxa cu tine*! se scanda la manifestațiile de protest din decembrie 2008, când prim-ministrul de atunci, Călin Popescu Tăriceanu, a introdus taxa auto.

Uneori, sloganurile pot lua forme mult mai violente, cuprinzând diverşi termeni cu conotații negative, insulte sau jigniri la adresa guvernanților. De la simplul *Hoții*, care este adresat guvernanților luați în ansamblu fără a-i individualiza, se ajunge la sloganuri care se adresează direct unor oameni politici, având la bază, în general, defecte fizice ale acestora: ***Ăla mic*** *şi* ***ăla chior*** *Şi-au bătut joc de popor!; Băsescu, Băsescu, Ia-ți* ***piticul*** *şi te du!;* ***Micul Boc*** *şi* ***Băse***

BDD-A448 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 20:15:05 UTC)

Chiorul *Îşi bat joc de tot poporul!* Unele insulte sunt creaţii obţinute prin contamirea a doi termeni: *Jos Dictachiorul!* format din trunchierea cuvântului *dictator* şi adjectivul *chior*. Impactul unor astfel de creaţii lexicale este deosebit de puternic atât datorită noutăţii şi ineditului, cât şi asocierii a două cuvinte cu conotaţii puternic negative.

La mitingul poliţiştilor din faţa Palatului Cotroceni din 2010 s-a scandat sloganul: *Ieşi afară, javră ordinară!,* cu un impact foarte puternic asupra întregii populaţii a ţării, fiind însoţit şi de gestul simbolic prin care poliţiştii îşi aruncă chipiurile în curtea Palatului Cotroceni.

Limbajul dur al guvernaţilor este cauzat în primul rând de nemulţumirile tot mai mari ale populaţiei faţă de măsurile de austeritate luate de politicieni (scăderea salariilor, eliminarea unor sporuri, pierderea locului de muncă). Dar el poate fi şi un răspuns la limbajul violent al politicienilor. Imediat după Revoluţia din 1989, limbajul politic a devenit destul de violent, fiind urmat de o perioadă de acalmie, pentru ca în ultimii ani să devină din nou mai violent. De la „Măi, animalule" folosit de Ion Iliescu s-a ajuns la termeni mult mai jignitori folosiţi de Traian Băsescu, precum „Ţigancă împuţită" sau „Găozar". Se constată astfel un raport de proporţionalitate directă între limbajul guvernanţilor şi cel al guvernaţilor. Cu cât limbajul politicienilor este mai violent, cu atât creşte şi violenţa din limbajul guvernaţilor.

12. Până în 1989, bancurile erau o modalitate de ironizare a politicienilor foarte des întâlnită. În perioada postdecembristă ele devin din ce în ce mai rare, astfel că după decembrie 1989, bancurile politice aproape au dispărut. Acest lucru a fost cauzat poate şi de apariţia unor mijloace cu o mai mare audienţă (precum tot mai multe posturi de televiziune şi numeroase publicaţii), prin care sunt satirizate fără niciun fel de constrângere personajele politice şi acţiunile lor. Totuşi, odată cu apariţia şi răspândirea Internetului, se observă din nou o circulaţie a bancurilor având ca eroi oameni politici. Există site-uri specializate care postează doar bancuri cu politicieni.

În concluzie, înainte de 1989 „limbajul guvernaţilor" a circulat clandestin, în general pe cale orală. Ca urmare el s-a dezvoltat şi a evoluat foarte greu, fiind efemer şi limitat la un grup restrâns de persoane, în general între prieteni sau cunoscuţi. El nu a dispus de publicaţii sau de mijloace moderne de comunicare care să contribuie la răspândirea lui, astfel că materialul de care dispunem este foarte limitat. Din această cauză este şi foarte greu de cercetat. După 1989 el devine oficial, fiind răspândit prin diverse mijloace de comunicare, ca urmare formele sale de manifestare sunt foarte variate. Acest tip de limbaj este legat de nemulţumirile populaţiei faţă de faptele guvernanţilor. De aceea, în funcţie de gradul de împrejurări, poate să evolueze de la simpla ironie sau satiră la forme mult mai

BDD-A448 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 20:15:05 UTC)

violente. În ambele cazuri, atât înainte cât şi după 1989, este vorba în general de creații lexicale efemere, legate de evenimente şi de personalități politice de moment.

ABREVIERI

Acad. Cațav.: *Academia Cațavencu*
Adev.: *Adevărul*
Cot.: *Cotidianul*
Ev.Z.: *Evenimentul zilei*
Jurn.Naț.: *Jurnalul Național*
Obs. cult.: *Observatorul cultural*
Rom.Lit.: *România Literară*

BIBLIOGRAFIE

Abraham, Florin, „Semantica lozincilor revoluției române din decembrie 1989", http://istorie.uab.ro/publicatii/colectia_bcss/bcss/26_abraham.pdf
Almond, Mark, 1992, *The Rise and the Fall of Nicolae and Elena Ceausescu*, London: Chapman.
Brossard, Allain, *„«Pauvre Lénine›» ou l'humour populaire soviétique"*, *Mots. Les langages du politique*, 40, *Écoutes. Échos du politique*, 1994, 113–122.
Cristea, Romulus, *„Studenții şi Piața Universității"*, *România Literară*, 10 mai 2006.
Cesereanu, Ruxandra, „*Golănia după 15 ani*", „22", 21 aprilie 2005.
Mitrea, Henrieta, „*Tipuri de limbaj politic"*, *Societate şi cultură*, 4 (41), 35–40.
Popescu-Ruxăndoiu, 2003, *Limbaj şi comunicare. Elemente de pragmatică lingvistică*, Bucureşti: Editura All.
Vintilă-Rădulescu, Ioana, *Die Sprache der Diktatur und der Post-Diktatur in Rumänien*, în Klaus Steinke (ed.), *Sprache der Diktaturen und der Diktatoren*, Universitätsverlag C. Winter, Heidelberg, 1995, 307–333.
Zafiu, Rodica, 2007, *Limbaj şi politică*, Bucureşti: Editura Universității Bucureşti.

"LANGUAGE OF THE RULED" BEFORE AND AFTER 1989

(Abstact)

In the communist period, when the official language had to be adopted by the entire population, there also existed a language of the ruled, one that had a clandestine circulation and made use of nicknames, ironical lexical creations, and jokes. In the post totalitarian political language, the language of the ruled has nowadays become official, being spread by the mass media. The multitude of patterns of expression is varied, ranging from nicknames, ironical and deprecatory lexical creations to slogans and overtly violent language.

Cuvinte-cheie: guvernanți, guvernați, limbaj politic, limbaj posttotalitar, limbaj totalitar.
Key words: political language, totalitarian language, post-totalitarian language, ruled, rulers.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13
mhnicoleta@yahoo.com

BDD-A448 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 20:15:05 UTC)